

Alli Ollikainen

TYTTÖVOIMAA JA TOIMINTAA
Populaari feminismi ja voimaantumisen kuvaukset
Viisi valittua -sarjassa

TIIVISTELMÄ

Alli Ollikainen: Tyttövoimaa ja toimintaa: Populaari feminismi ja voimaantumisen kuvaukset Viisi valittua -sarjassa
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma
Toukokuu 2025

Tässä tutkielmassa tarkastelen *Viisi valittua* -dokumenttisarjaa populaarin feminismin näkökulmasta, keskittyen erityisesti sarjassa esiintyviin voimaantumisen kuvauksiin. Populaari feminismi on etenkin valtamedian tuotannoissa esiintyvä feminismin muoto, joka ei haasta yhteiskunnallisia rakenteita vaan keskittyy yksittäisten naisten tehokkuuden ja voimaantumisen korostamiseen. Voimaantumisella tarkoitetaan yksilön kykyä tunnistaa omia voimavarojaan ja toimintansa mahdollisuuksia. Aineistona toimiva dokumenttisarja on osa Sanna Marinin hallituksen ja sen naispuolisiin ministereihin kohdistunutta mediahuomiota. Sen kautta voidaan tarkastella naisten poliittisen osallistumisen kuvaamista suurilla media-alustoilla. Suurena kansainvälisenä, kevyesti feminismiä ja naisten toimijuutta käsittelevänä mediatuotantona dokumentin voidaan katsoa ilmentävän populaarin feminismin piirteitä.

Tutkielmani teoreettisena lähtökohtana ovat populaarin feminismin ja voimaantumisen käsitteet sekä niistä tehdyt feministiset tulkinnat. Tutkielmassani kysyn, millaisia populaarin feminismin piirteitä ja voimaantumisen kuvauksia esiintyy *Viisi valittua* -dokumenttisarjassa. Pohdin mitä kuvaukset kertovat naisten yhteiskunnallisesta voimaantumisesta ja miten niiden yhteydessä ilmenee populaarin feminismin piirteitä. Aineiston analyysin suoritan teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin.

Analyysin perusteella *Viisi valittua* -sarjassa esiintyvät voimaantumisen kuvaukset jakautuvat kahteen yläluokkaan, toiminta ja naissolidaarisuus sekä esikuvien merkitys. Nämä luokat kuvaavat aineistosta voimakkaimmin esille nousevia voimaantumisen piirteitä. Toiminta ja naissolidaarisuus -luokka pitää sisällään sellaisia kuvauksia ja puheenvuoroja, jotka kuvaavat toimintaa ja naisten välistä solidaarisuutta voimaantumisen tekijöinä. Esikuvien merkitys -yläluokan sisältö puolestaan havainnollistaa esikuvien ja inspiraation merkitystä voimaantumisen innoittajina. Yläluokkien alle syntyneet alaluokat havainnollistavat tarkemmin voimaantumisen poliittisiä merkityksiä sekä populaarin feminismin piirteitä, kuten tyttövoimaa, hashtag-aktivismia sekä itsevarmuuden kulttuuria.

Tutkielman tulokset osoittavat, että *Viisi valittua* -sarjassa voimaantumisen yhteiskunnallinen ulottuvuus ja populaarin feminismin piirteet kietoutuvat yhteen. Sarja korostaa naisten yhteiskunnallista voimaantumista, mutta samaan aikaan populaarifeministinen esitystapa heikentää voimaantumisen viestin poliittista ulottuvuutta. Tuloksien avulla on kuitenkin mahdollista pohtia sitä, miten inspiroivaa ja kevyttä kerrontaa voidaan hyödyntää yhteiskunnalliseen osallistumiseen kannustavassa viestinnässä. Voidaan ajatella, että voimaantumispuheen yhteydessä tarvitaan sekä populaarin feminismin piirteitä että politiikkaan kriittisesti suhtautuvaa lähestymistapaa.

Avainsanat: populaari feminismi, feminismi, voimaantuminen, sisällönanalyysi, dokumenttisarja

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

TEKOÄLYN KÄYTTÖ OPINNÄYTTEESSÄ

Opinnäytteessäni on käytetty tekoälysovelluksia:

- Ei
- Kyllä

Ilmoitukseni mukaan olen käyttänyt opinnäytteessäni tutkielmaprosessin aikana seuraavia tekoälysovelluksia:

Tekoälysovellusten nimi ja versio:

Käyttötarkoitus: [Kuvaa tähän yksityiskohtaisesti, mihin tarkoitukseen ja miten tekoälyä on sovellettu opinnäytteeseen tutkielmaprosessin aikana.]

Osiot, joissa tekoälyä on käytetty: [Luettele tähän kaikki opinnäytteen vaiheet ja osiot, joissa tekoälyä on tutkielmaprosessin aikana käytetty.]

Olen tietoinen siitä, että olen täysin vastuussa koko opinnäytteeni sisällöstä, mukaan lukien tekoälyllä tuotetut osat, ja hyväksyn vastuun mahdollisista eettisten ohjeiden rikkomuksista.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tutkielman teoreettinen viitekehys	4
	2.1 Populaari feminismi.....	4
	2.2 Voimaantuminen.....	6
3	Tutkimusasetelma	11
	3.1 Dokumenttisarja tutkimusaineistona.....	11
	3.2 Sisällönanalyysi	12
	3.3 Analyysivaihe	13
	3.4 Tutkimusetiikka	14
4	Analyysi	16
	4.1 Toiminta ja naissolidaarisuus.....	16
	4.2. Esikuvien merkitys	20
5	Johtopäätökset	24
	Lähteet	27

1 Johdanto

YK:n tasa-arvojärjestö UN-Womenin (2025, 1) mukaan sukupuolten tasa-arvon edistymisessä on tapahtunut taantumusta neljäsosassa maailman valtioista. Tämän kehityssuunnan kanssa käsikkäin on kulkenut demokraattisten instituutioiden heikentyminen (em. 1). Naisten oikeuksien ja kansalaisten osallisuuden ollessa uhattuna on merkityksellistä pohtia sitä, miten naiset saataisiin näkyvämmäksi ja pysyvämmäksi osaksi päätöksentekoa sekä yhteiskunnallista vaikuttamista. Yksi keino tavoitteen saavuttamiseen voi olla sekä yksilöllisen että kollektiivisen voimaantumisen tukeminen. Voimaantumisella (*empowerment*) tarkoitetaan yksilön kykyä tunnistaa omat voimavaransa ja löytää sisäinen voiman tunne (Vernerinet 2024). Se voikin toimia tapana lisätä yhteiskunnallista osallistumista.

Suomessa naisten poliittinen osallisuus on kansainvälisessä vertailussa suhteellisen hyvällä tasolla. Esimerkiksi parlamenttien välisessä mittauksessa Suomen eduskunta asettui sijalle 11 (IPU, helmikuu 2025). Eduskuntavaaleissa naiskansanedustajien osuus ei kuitenkaan koskaan ole ylittänyt 50 prosenttia. Suurin naisedustus saavutettiin vuonna 2019, kun 47 prosenttia valituista oli naisia. (Naisjärjestöt yhteistyössä n.d.) Naisten yhteiskunnalliseen osallistumiseen vaikuttaa miehiä suosivien rakenteiden lisäksi esimerkiksi vihapuhe. Sillä tarkoitetaan halventavia tai uhkaavia ilmaisuja, joiden taustalla on suvaitsemattomuus tai jotka liittyvät puheen kohteen henkilökohtaisiin ominaisuuksiin (Knuutila & Saresma & Kosonen & Haara & Pöyhtäri 2019, 10). Suomessa kolmannes kuntapäättäjistä sekä lähes puolet kansanedustajista tai heidän avustajistaan on ollut vihapuheen kohteena luottamus- ja virkatehtäviensä takia. Vihapuhetta kohdistuu enemmän naisiin, ja sen seuraukset ovat suuremmat naisten ja nuorien päättäjien kohdalla. (Em. 48, 91.) Vihapuhe ja sen pelko voikin vähentää naisten poliittista aktiivisuutta. Voimaantumisen voidaan ajatella olevan tärkeä keino ehkäistä tätä osallisuutta heikentävää pelkoa.

Naisten osallisuutta ja poliittista toimijuutta kuvataan mediassa monin tavoin. Yhtenä esimerkkinä tästä toimii HBO Maxin dokumenttisarja *Viisi valittua* (*First Five*). Sarja käsittelee Sanna Marinin hallituksen naispuolisista ministereistä koostunutta ”viisikkoa” ja sen toimintaa Suomen politiikan huipulla. Viisikkoon kuuluivat pääministeri Sanna Marin (SDP), oikeusministeri Anna-Maija Henriksson (RKP), valtiovarainministeri Annika Saarikko (Kesk.), opetusministeri Li Andersson (Vas.) sekä ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo (Vihr.). *Viisi valittua* kuvaa näitä naisia ja heidän kokemuksiaan politiikan valta-asemissa. Sarjan kautta voidaan tarkastella mediassa esiintyvää kerrontaa siitä, miten naiset saadaan osaksi

yhteiskunnallista päätöksentekoprosessia. Dokumenttisarjassa ministerit toimivat inspiroivina esikuvina. Heidän voidaan ajatella kuvaavan yhteiskunnallisesti voimaantuneita naisia, sillä he toimivat aktiivisesti politiikan kentällä haasteista huolimatta. Tällainen naisille suunnattu ja mediatuotteissa esiintyvä voimaantumisviestintä on tärkeää, mutta sitä on myös tarkasteltava kriittisesti. Voimaantumisen esityksiä voidaan analysoida esimerkiksi populaarin feminismin käsitteen avulla. Populaarilla feminismillä tarkoitetaan etenkin sosiaalisessa ja kaupallisessa mediassa esiintyvää feminismin muotoa, joka keskittyy poliittisten ja rakenteellisten ongelmien sijaan itsetuntoon, kaupalliseen kuluttamiseen ja työntekoon. Populaarifeministinen kerronta voi käsitellä politiikkaa, mutta sen tapana on silottaa yhteiskunnan ristiriitoja ja korostaa yksilökeskeistä toimintaa. (Banet-Weiser 2018.)

Tässä tutkielmassa tarkastelen *Viisi valittua* -dokumenttisarjaa ja siinä esiintyviä voimaantumisen kuvauksia feministisestä näkökulmasta. Tätä lähestymistapaa määrittelee feministisen tutkimusotteen avoin poliittinen luonne ja tapa kyseenalaistaa valtarakenteita. Poliittisuus kuuluu feministisen tutkimuksen lähtökohtiin, päämääriin sekä käsitteisiin. (Anttonen & Lempiäinen & Liljeström 2000, 16.) Tutkielmani teoreettisena viitekehyksenä toimivat populaarin feminismin käsite sekä voimaantumisesta tehdyt feministiset tulkinnat. Käsittelem voimaantumista yhteiskuntatieteellisenä käsitteenä, joka kietoutuu yhteen naisten poliittisen toimijuuden kanssa. Näiden näkökulmien kautta on mahdollista tarkastella sitä, miten valtamediassa esitetään tarve naisten yhteiskunnalliselle voimaantumiselle. Aineistona toimivan dokumenttisarjan ohjannut Mia Halme on kertonut, että haluaa yleisön näkevän sarjan kautta ”feminismiin ja naisjohtajiin liittyviä repliikkejä sekä koskettavia hetkiä” (Helsingin Sanomat 1.6.2023). *Viisi valittua* on siis valtamedian tuote, jonka sisällössä on havaittavissa feminismin piirteitä. Tässä tutkielmassa tarkastelen sarjaa feministisestä näkökulmasta niin, että tulkitse sen ilmentävän mediassa esiintyvää populaaria feminismiä. Aineiston analyysin suoritan laadullisen sisällönanalyysin menetelmää käyttäen.

Tutkielmani alkaa teoreettisen viitekehyksen, eli populaarin feminismin ja voimaantumisen käsittelemisellä. Esittelen käsitteisiin liittyvää aiempaa tutkimusta ja tarkennan näkökulmaani feministisillä tulkinnoilla. Audiovisuaalisen aineiston sekä populaarin feminismin mediapainotteisen luonteen takia liitän mukaan tulkintoja etenkin mediasisältöjä koskien. Tämän jälkeen esittelen tutkimuskysymyksen, aineiston sekä analyysimenetelmän. Lisäksi pohdin tutkimuseettisiä kysymyksiä. Sen jälkeen siirryn kertomaan tarkemmin tekemästani analyysistä ja tutkielmani tuloksista. Viimeisessä luvussa käsittelem keskeisimpiä

johtopäätöksiä ja pohdin, miten voimaantumisen ja populaarin feminismin kuvaukset kietoutuvat toisiinsa. Tarkastelen myös tutkielmani onnistumista ja tuon esiin ehdotuksia jatkotutkimusta varten.

2 Tutkielman teoreettinen viitekehys

Tässä luvussa määrittelen tutkielmani keskeiset käsitteet, joita ovat populaari feminismi ja voimaantumisen. Nämä termit toimivat tutkielmani teoreettisena viitekehystenä sekä analyysin tarkastelun kohteina. Ensimmäisessä alaluvussa määrittelen populaarin feminismin käsitteen ja käyn läpi siihen liittyvää aiempaa tutkimusta. Tämän jälkeen käsittelen voimaantumista ja siitä tehtyjä feministisiä tulkintoja. Esittelen myös tutkimusesimerkin, joka yhdistää populaarin feminismin ja voimaantumisen. Lopuksi pohdin käsitteiden välistä suhdetta.

2.1 Populaari feminismi

Tutkielmani näkökulmaa ohjaa populaarin feminismin käsite, josta etenkin Sarah Banet-Weiser on kirjoittanut. Hänen kirjansa *Empowered: popular feminism and popular misogyny* (2018) toimii teoriataustani tärkeänä jäsentäjänä, sillä teoksessa Banet-Weiser määrittelee populaarin feminismin käsitettä ja tarkastelee sen esiintymistä mediassa.

Populaarin feminismin käsitteessä ilmaisu ”populaari” viittaa feminismin muotoon, joka ilmenee suosittuna ja saavutettavana sekä julkisessa keskustelussa että median eri alustoilla. Banet-Weiserin (2018, 1) mukaan tällainen feminisismi mahdollistaa sellaisen kulttuurin kuvittelemisen, jossa feminismiä ei tarvitse puolustaa, vaan sitä jopa ihaillaan. Populaari feminisismi näkyy laajalle yleisölle erilaisten mediatuotteiden lisäksi esimerkiksi ”hashtag-aktivismina” (*hashtag activism*) sekä hyödykkeinä, jotka on brändätty feministisillä teemoilla. Hashtag-aktivismilla tarkoitetaan sosiaalisessa mediassa esiintyvää kuvien tai tunnisteiden jakamiseen keskittyvää aktivismia. Se toimii tietoisuuden levittäjänä, mutta ei yleensä onnistu pureutumaan politiikkaan tai vaikuttamaan rakenteellisiin kysymyksiin. (Em. 141.) Näin toimiva populaari feminisismi on iloinen ja mieltä ylentävä feminismin muoto, jota on helppo tukea ja toteuttaa (Banet-Weiser & Gill & Rottenberg 2020, 9). On tärkeää huomioida, että populaarin feminismin näkyvyys asettuu kontekstiin, jossa juuri mediaystävälliset feminismin ilmaisut saavat palstatilaa. Sen sijaan esimerkiksi yhteiskunnan patriarkaalista rakennetta tai rasisistisia järjestelmiä kritisoivat kannanotot jäävät taka-alalle (Banet-Weiser 2018, 4).

Populaarin feminismin käsitettä on tutkittu median ja viestinnän tutkimuksessa sekä muilla yhteiskuntatieteellisillä aloilla kuten sosiologiassa. Merkittäviä feminismin ja median yhteyden

tutkijoita ovat Sarah Banet-Weiserin lisäksi esimerkiksi Rosalind Gill ja Catherine Rottenberg. Tutkijoiden töissä korostuu populaarin feminismin yhteys kapitalismiin ja rakenteellisten epätasa-arvon ongelmien sivuuttamiseen. Suomessa populaarista feminismistä ovat kirjoittaneet muun muassa Hanna Ylöstalo ja Ida Roivainen. Ylöstalo on käsitellyt teksteissään myös hallitusviisikkoa ja etenkin Sanna Marinia. *Viisi valittua* -sarjaa sekä populaarin feminismin politiikan ristiriitoja häivyttävää esitystapaa hän on lyhyesti tarkastellut yhdessä Lambergin ja Kinnusen kanssa artikkelissa ”Viisi valittua -dokumentti tuo näkyviin populaarifeminismin ja politiikan jännitteet” (2023). Dokumenttisarjaa on käsitelty myös naisjohtajuuden näkökulmasta Kyllösen pro gradu -tutkielmassa ”Hallituspuolueiden puheenjohtajista muodostuneet naisjohtajuuden representaatiot videosuoratoistopalveluohjelmassa” (2024) sekä Rampalin opinnäytetyössä ”Hallitusviisikon naisjohtajakuvan rakentuminen Viisi valittua -dokumenttisarjassa” (2023). Tutkielmat todentavat aiempaa tutkimusta naisjohtajuudesta ja kuvaavat dokumenttisarjan välittävän empaattista, naisstereotyyppistä mutta vahvaa kuvaa johtoasemassa olevista naisista. Tämä tutkielma sijoittuu tälle naisia ja populaaria feminismiä tarkastelevalle media- ja yhteiskuntatutkimuksen kentälle.

Populaaria feminismiä ja sen piirteitä mediassa on merkityksellistä tutkia, sillä suositut ja huomiota saavat feminismin kuvaukset vaikuttavat siihen, millaista mielikuvaa ja sisällöllistä käsitystä feminismistä rakentuu suurille yleisöille. Populaari feminismi mahdollistaa feminismin esiintymisen valtamedioissa ja siten ihmisten arjessa, mutta sen ongelmana on pelkkään esiintymiseen tyytyminen: feminismin näkemisestä tai sen kaupallisesta kuluttamisesta muodostuu ratkaisu rakenteellisten ongelmien muuttamiseen (Banet-Weiser 2018, 25). Populaari feminismi ei siis yleensä kannusta poliittiseen toimijuuteen, vaan uskottelee oikeanlaisen kaupallisen kuluttamisen olevan tapa edistää tasa-arvoa. Esimerkiksi Banet-Weiser (2018) käsittelee sellaista populaaria feminismiä, joka ei häiritse kapitalismin toimintaa tai valtavirran politiikkaa, vaan noudattaa Rottenbergin (2014) uusliberaalia feminismiä. Uusliberaalilla feminismillä tarkoitetaan sellaista feminismin muotoa, jonka subjektina on tavoitteellinen ja yrittäjähenkkinen nainen. Tällaisen feminismin ideaalissa korostuu yksilöllinen ongelmaratkaisu. Naisten ja miesten välinen epätasa-arvo huomioidaan, mutta lopulta kuitenkin sivuutetaan, sillä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ongelmista muodostetaan henkilökohtaisia kysymyksiä. (Em. 421–422.) Tällainen ”yritysystävällisesti” (*corporate-friendly*) toimiva populaari feminismi ammentaa ajatuksesta, jonka mukaan naisten määrää merkittävässä johtavissa ja taloudellisissa rooleissa on lisättävä. Naisten työnteosta ja

johtamiseen sisällyttämisestä tulee ratkaisu sukupuoliin liittyviin ongelmiin. Todellisuudessa pelkkä läsnäolo ei muuta epätasa-arvoa ylläpitäviä rakenteita. (Banet-Weiser 2018, 11–12.)

Populaarilla feminismillä tarkoitetaan siis sellaisia medioissa esiintyviä ilmaisuja, jotka tekevät feminismistä helposti lähestyttävää ja markkinointikelpoista. Ilmiönä se samaan aikaan sekä tuo feminismiä esille että heikentää sen poliittista vaikutusvaltaa korostamalla kaupallista kuluttamista ja yksilökeskeistä ajattelua. Suosiostaan huolimatta populaari feminismi ei ole ainoa mediassa esiintyvä feminismin muoto. Etenkin sosiaalisessa mediassa näkyvyyttä saavat myös politiikkaa ja valtarakenteita kritisoivat sisällöt. Populaarin feminismin erottaa niistä sen saama tila nimenomaan valtamediassa.

Populaarin feminismin tyyllisen ”kiiltokuvafeminismin” (*glossy feminism*) kritisoinnin lisäksi on mahdollista pohtia myös mediassa esiintyvien feminismin kuvausten positiivisia puolia (Gill 2007, 202–203). Naisten menestyksen, voiman ja kyvykkyyden korostaminen ei ole aina merkityksetöntä, vaikka sen yhteydestä puuttuisivat rakenteita kritisoivat poliittiset huomiot. Populaarifeministiset tuotteet tai kampanjat eivät itsessään ole yksiselitteisesti huonoja. On kuitenkin merkityksellistä pohtia sitä, millaisia mielikuvia ne heijastavat tai tekevätkö ne konkreettista työtä tasa-arvon eteen. (Banet-Weiser & Portwood-Stacer 2017, 887.) Gill (2007, 202–203) ehdottaa, että populaaria feminismiä voisi käsitellä itsenäisenä ilmiönä, vertamatta sitä liikaa erilaisiin vaihteleviin määritelmiin ”oikeasta feminismistä”. Tässä tutkielmassa hyödynnänkin populaaria feminismiä yksittäisenä ja itsenäisenä käsitteenä, kuitenkin sitä kriittisesti esimerkiksi politiikkaan heijastaen. Keskityn erityisesti populaarin feminismin tapaan esittää voimaantumista. Seuraavaksi määrittelen voimaantumista käsitteenä ja kerron sen yhteydestä populaariin feminismiin.

2.2 Voimaantuminen

Voimaantuminen on monitulkintainen ja merkitykseltään vaihteleva ilmiö. Käsitteenä se tuli tunnetuksi 1900-luvun jälkipuolella, jolloin se sai poliittiset merkityksensä feminismiin sekä muiden sosiaalista muutosta ajavien aatteiden työkaluna (Baltiwala 2007, 558). Yleisesti voimaantumisella viitataan yksilön sisäiseen prosessiin, jonka kautta tämä tunnistaa omia voimavarojaan ja mahdollisuuksiaan (Vernerinet 2024). Voimaantuminen on myös sosiaalista: sitä ilmenee monitasoisesti esimerkiksi psykologisella ja taloudellisella ulottuvuudella sekä suhteessa muihin ihmisiin. Suomen kielessä voimaantumisen ohella käytetään sanaa

valtaistuminen, joka kuvaa voimaantumisen keskeistä yhteyttä yhteiskunnallisen vallan ulottuvuuteen. (Em.) Pagen ja Czuban (1999, 1) mukaan voimaantumisen mahdollisuus on riippuvainen kahdesta asiasta: vallan muutoksesta ja sen laajenemisesta. Nämä kaksi käsitystä kuvaavat sitä, miten valta-asetelmat nähdään osana voimaantumisprosessia. Ensinnäkin vallan on voitava muuttua sekä tilanteissa että ihmisten välillä. Tämä vallan muutos voi tapahtua yksittäisellä, kahden ihmisen välisellä tai jopa yhteiskunnallisella tasolla. Lisäksi vallan on voitava olla laajentuvaa, eli sen ei tule rajoittua ainoastaan ylemmässä valta-asemassa olevien haltuun. (Em. 1–2.) Tätä näkemystä vallan merkityksestä tukevat voimaantumisen feministiset tulkinnat (Rowlands 1997). Rowlandsin (1997, 14) mukaan feministinen käsitys voimaantumisesta sisältää vallan antamista (*power to*) ja vallan sisältäpäin saamista (*power from within*). Nämä ajatukset kytkeytyvät voimaantumisen yhteiskunnalliseen ulottuvuuteen sosiaalisten normien ja rajoitteiden purkajana. Feministinen voimaantumisen tulkinta korostaakin jokaisen kykyä osallistua päätöksentekoon.

Tässä tutkielmassa käsittelen voimaantumista tarkemmin naisten voimaantumisen käsitteen kautta, sillä sekä aineistoni että hyödyntämäni populaarin feminismin teoria keskittyvät naisten toimintaan. Euroopan tasa-arvoinstituutti (n.d.) määrittelee naisten voimaantumisen prosessina, jonka kautta naiset ”saavuttavat kontrollin ja vallan päättää omasta elämästään ja pystyvät tekemään strategisia valintoja.” Se toimii siis tapana lisätä naisten autonomiaa, osallisuutta sekä tietoisuutta asemastaan ja siihen liittyvistä haasteista. Cornwall (2016, 344–345) täydentää tätä käsitystä sanoen, että voimaantumisen kautta syntyvä tietoisuus epätasa-arvosta johtaa yhteiskunnan kriittiseen tarkasteluun ja siten impulssiin toimia yhdessä muiden kanssa valta-asetelmien muuttamiseksi. Kyseessä on siis sosiaalinen prosessi, joka kietoo yhteen yksityisen kokemuksen ja politiikan. Se voi olla hetkellistä ja näyttäytyä jokaiselle naiselle erilaisena. Voimaannuttava kokemus ei myöskään suoraan tarkoita naisen toimijuuden lisääntymistä tai valta-aseman muutosta. (Em. 344–345.) Cornwall (2016, 346) kuitenkin tiivistää naisten voimaantumisen tavoitteena olevan kriittinen suhtautuminen itsestään selvänä pidettyjä oletuksia kohtaan.

Ajatus naisten voimaantumisesta on feministisen tutkimuksen näkökulmasta mielenkiintoinen ja olennainen. Voimaantuminen ja sen tavoittelu voi esimerkiksi toimia yhtenä tekijänä feministisen ajattelun taustalla: Swirskyn ja Angelonen (2016, 6) tutkimuksessa 8,6 prosenttia vastanneista naisista kertoi voimaantumisen olevan syy feministiksi identifioitumisen taustalla. Median kontekstissa feminismiä ja voimaantumista on tutkittu etenkin mainonnan kautta.

Mainoksissa esiintyy usein emotionaalisia voimaantumisen viestejä, jotka sisältävät kuvastoa naisista päihittämässä haasteita ja rakastamassa itseään epätäydellisyydestä huolimatta. Windels, Champlin, Shelton, Sterbenk ja Poteet (2019, 29) esittävät tutkimuksensa perusteella, että tällaiset voimaantumista kuvaavat mainonnan tavat voivat hidastaa feminismiin tavoitteiden toteutumista. Tutkijat etsivät naisille kohdennetuista mainoksista tyypillisiä postfeministisiä voimaantumisen piirteitä. Tällaisia ovat esimerkiksi yksilöllinen menestys, itsevalvonta (*self-surveillance*), naisellisuuden hyväksyminen ja itsevarmuuden kulttuuri. (Em. 19–21). Tutkimuksessa näihin piirteisiin viitataan postfeminismin termiä käyttäen. Postfeminismi on moniulotteinen käsite ja työkalu, joka viittaa etenkin mediakulttuurissa esiintyviin yksilö- ja kulutuskeskeisiin sekä feminismiin tarpeettomuutta korostaviin naiseuden esityksiin (Baner-Weiser ym. 2020, 4–5). Tulkitsen postfeminististen voimaantumisen piirteiden sopivan populaarin feminismiin määritelmään, ja siten tämän tutkielman teoriataustaan. Tätä valintaa tukee postfeminismin ja populaarin feminismiin käsitteiden tiivis yhteys feministisessä mediatutkimuksessa (em. 3–4). Seuraavaksi kuvailen lyhyesti itsevalvonnan, naisellisuuden hyväksymisen ja itsevarmuuden kulttuurin piirteitä.

Itsevalvonta ilmenee esimerkiksi naistyypillisenä itsensä ehostamisena. Se liittyy naisen ja hänestä välittyvän kuvan tarkkailemiseen. Windels ym. (2019, 20) esittävät, että naistyypillisyyteen liittyvän itsevalvonnan toteuttamiseksi naisten on jatkuvasti tarkasteltava sitä, miten muut havaitsevat heidät. Naisen on siis tehtävä kokonaisvaltaista itsevalvontaa tarkastellakseen itseään naistyypillisyyden toteuttajana (em. 20). Tätä vaatimusta täydentää edellytys naisellisuuden hyväksymisestä. Se korostaa ajatusta siitä, että naiset voivat meikata tai harjoittaa muuta perinteisesti naistyypillistä toimintaa ja silti identifioitua feminiisteiksi (Hains 2009, 98). Tällaisen ajattelun kautta vaikuttaa siltä, että naiset itse omaksuvat normien mukaisen naisellisuuden. Tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että tällaiset feminiiniset roolit ovat usein heteronormatiivisen ajattelun ja miesten vaikutusvallan muovaamia (Windels ym. 2019, 21).

Naisellisuuden hyväksymisen ja itsevalvonnan piirteiden lisäksi voimaantuminen esiintyy mainonnassa itsevarmuuden kulttuurina. Sillä tarkoitetaan järjestelmää, joka kehottaa naisia tarkastelemaan ja kehittämään itsevarmuuttaan (Gill & Orgad 2015). Itsevarmuuden kulttuuri keskittyy naisten yksilölliseen psyykkiseen työn tekemiseen, ja näin kääntää vastuun yhteiskunnalta yksilölle. Sosiaalisten, poliittisten tai kulttuuristen epävarmuutta tuottavien tekijöiden tarkastelun sijaan nainen sisäistää itsevarmuuden puutteen syyt ja ratkaisut. (Em.

330.) Voimaantumisen markkinoinnissa korostuvat itsevarmuuden ongelman ratkaiseminen sekä naisellisuuden hyväksymiseen ja ylläpitämiseen liittyvät kysymykset. Nämä yksilöllisyyttä painottavat näkökulmat esittävät voimaantumisen yksilön saavutuksena sen sijaan, että siitä keskusteltaisiin rakenteellista muutosta edistävänä tekijänä. Itsevarmuudesta ja sen kehittamisestä muodostuu ikään kuin populaarin feminismin ylläpitämä vaatimus, jonka avulla kivutaan kohti sukupuolten tasa-arvoa. (Banet-Weiser 2018, 128.) Banet-Weiserin (2018, 17) mukaan voimaantuminen onkin yksi populaarin feminismin keskeisistä logiikoista. Feminismin poliittisten tavoitteiden sijaan yksilöllisen naisen voimaantumisesta rakennetaan tärkein päämäärä. Populaarille feminismille voimaantuminen merkitsee itsenäisen taloudellisen toimijuuden ja naisellisuuden yhdistämistä, ei niinkään feministiseksi toimijaksi tulemistä (em. 21).

Populaarifeministiset naisten voimaantumisen viestit ovat nykyään paljon esillä sosiaalisessa mediassa, markkinoinnissa sekä muissa mediatuotteissa. Vaikka tätä voidaan pitää yleisesti hyvänä asiana, on voimaantumisen viestejä myös tarkasteltava kriittisesti. Voimaantumisen depolitisoitumisesta kirjoittanut Baltiwala (2007, 557–558) toteaa, että monen muun käsitteen tavoin voimaantumisesta on tullut trendisana (*buzzword*) joka on menettänyt poliittista merkitystään ja strategista arvoaan. Yksi feministisen kulttuurintutkimuksen huolista onkin ollut voimaantumisen kokemuksen jääminen yksilötasolle sen sijaan, että se aktivoisi naisia toimimaan kollektiivisena joukkona (Riordan 2001, 282). Termin epäselvyys ja sen sekoittuminen populaarikulttuuriin ovat johtaneet siihen, että voimaantumisen retoriikka voi helposti korostaa yksilöllistä oikeudentuntoa ilman, että se haastaisi epätasa-arvoa ylläpitäviä rakenteita (em. 282). Voimaantumisen mediakuvausten voidaan ajatella näin ilmentävän populaarin feminismiin piirteitä.

Voimaantumisen ja populaarin feminismiin voidaan siis ajatella olevan yhteen kietoutuneita. Populaarin feminismiin tapaa esittää voimaantuminen naiseuden, kyvykkyyden ja menestyksen kautta voidaan sekä kiittää että kritisoida. Etenkin sosiaalisessa mediassa populaarifeministinen voimaantuminen ilmenee naisten aktiivista toimijuutta, solidaarisuutta ja itsenäisyyttä korostavana puheena. Toimijuuden ja tehokkuuden ihanteisiin voidaan yhdistää myös mediassa esiintyvä tyttövoiman (*girl power*) ajatus, joka korostaa tyttöjen kykyä toimia ja vaikuttaa, mutta samalla uusintaa normatiivisia naiseuden malleja (Hains 2004, 1). Merkityksellistä feminismiin tavoitteiden kannalta on se, johtaako tällainen voimaantumista korostava kerronta esimerkiksi kaupalliseen kuluttamiseen vai poliittiseen toimijuuteen.

Tässä tutkielmassa tutkin, millaisia populaarin feminismiin piirteitä ja voimaantumisen kuvauksia esiintyy *Viisi valittua* -dokumenttisarjassa. Naisten voimaantumista ja sen kuvauksia valtavirran mediatuotteissa on mielekästä tutkia, sillä voimaantuminen on laajasti esillä oleva aihe, joka jää helposti puheen ja markkinoinnin tasolle. Jos siis halutaan paremmin edistää naisten voimaantumista ja osallisuutta yhteiskunnassa, on syytä tutkia naisten poliittista toimijuutta käsitteleviä mediatuotteita sekä sitä, miten ne kannustavat katsojiaan toimijuuteen.

Tutkimuskysymykseni tässä tutkielmassa on: millaisia populaarin feminismiin piirteitä ja voimaantumisen kuvauksia esiintyy *Viisi valittua* -dokumenttisarjassa? Tarkoitukseni on pohtia voimaantumiseen ja inspiroivaan kerrontaan keskittyvää sisältöä ja sitä, miten se kuvaa naisten voimaantumista.

3 Tutkimusasetelma

Tässä luvussa käyn läpi muodostamani tutkimusasetelman. Ensin esittelen tutkielmassani käytettävän aineiston. Sen jälkeen määrittelen tutkielmani analyysitapaa eli sisällönanalyysiä sekä siihen kuuluvaa teoriaohjaavaa lähestymistapaa. Lisäksi esittelen analyysini vaiheet ja pohdin tutkimuseettisiä kysymyksiä.

3.1 Dokumenttisarja tutkimusaineistona

Tutkielmani aineistona toimii HBO Max -suoratoistopalvelun ensimmäinen suomalainen dokumenttisarja *Viisi valittua*. Kolmeosainen dokumenttisarja kertoo vuosina 2019–2023 toimineen Marinin hallituksen viidestä naispuolisesta ministeristä, jotka tunnettiin nimityksellä ”viisikko”. Viisikon jäseniä olivat Sanna Marin, Anna-Maija Henriksson, Annika Saarikko, Li Anderson ja Maria Ohisalo. Lisäksi dokumenttisarjassa haastatellaan muun muassa Katri Kulmunia (Kesk.) ja Emma Karia (Vihr.) Sarja kuvaa ministerien ajatuksia ja kokemuksia heidän työstään poliitikkoina, hallituksena sekä naisina valta-asemassa. Elisa Viihde -palvelu kuvailee sarjaa seuraavasti: ”Kolmiosaisessa dokumenttisarjassa *Viisi valittua* seurataan poikkeuksellisten poliitikkojen elämää mullistusten pyörteissä. HBO Maxin ensimmäisessä suomalaisdokumentissa tutustutaan naisiin julkikuvan takana ja jaetaan herkkiä ja avoimia hetkiä.” (Elisa Viihde 2025.)

9. kesäkuuta vuonna 2023 julkaistun *Viisi valittua* -dokumentin on kirjoittanut ja tuottanut Mia Halme. Suomalaisesta tuotannosta huolimatta on tärkeää huomioida, että suuren yhdysvaltalaisen suoratoistopalvelun julkaisema dokumentti on tuotettu kansainvälinen yleisö mielessä pitäen. Dokumenttisarjan kolme jaksoa ovat pituudeltaan 34–41 minuuttia pitkiä, ja yhteispituudeltaan 108 minuuttia. Aineiston laajuuden vuoksi rajaan materiaalia niin, että analysoin vain sarjan ensimmäistä jaksoa ”Tytöistä poliitikoiksi” ja kolmatta jaksoa ”Katse tulevaisuuteen”. Nämä kaksi jaksoa ovat yhteensä 75 minuuttia pitkiä. Valitsen nämä jaksot, sillä ensimmäisenä ja viimeisenä jaksone katson niiden toimivan dokumenttisarjan ja sen teemojen tiivistäjinä. Sarjan toinen jakso ”Myrskyn silmässä” keskittyy pääosin viisikon muistelmiin koronapandemiasta ja Ukrainan sodan alusta, joten jätän sen analyysini ulkopuolelle. Jakson aiheellinen sisältö ei sovellu tutkielmani ilmiön tarkasteluun yhtä hyvin kuin sarjan kaksi muuta osaa.

Tutkielmani onnistumisen kannalta on merkityksellistä pohtia aineistoon tekemäni rajauksen vaikutuksia. Dokumenttisarjan toisen jakson pois jättäminen vaikuttaa väistämättä analyysiin ja siten aineistosta välittyvään mielikuvaan. Analyysia ja tuloksia tarkasteltaessa on syytä huomioida, että pois jättämäni jakso keskittyy politiikkaan enemmän kuin ne jaksot, joita käsittelen. Analyysistäni jää siis pois sisällöltään poliittista aineistoa. Pitäydyn kuitenkin tekemässäni rajauksessa, sillä analyysia tehdessäni sarjan toinen jakso ei juurikaan tuottanut tutkimuskysymykseeni vastaavia analyysiyksikköjä. On kuitenkin hyvä huomioida, että säilyttään ja henkilöityvän kertomisotteen puolesta sarjan toinen jakso on linjassa dokumentin muun sisällön kanssa. *Viisi valittua* onkin kauttaaltaan tasaisen emotionaalinen ja intiimi dokumenttisarja.

Internetin ja teknologian aikakaudella ihmiset kuluttavat jatkuvasti yhä enemmän visuaalista mediaa, kuten dokumentteja, elokuvia ja tv-sarjoja. Videomedia onkin merkittävä osa suomalaisten mediakulutusta. Se kattaa noin 42 prosenttia kaikkien mediaryhmien kuluttamisen ajankäytöstä (Kantar 2023). Siksi tällaisten mediatuotteiden merkitystä aatteiden ja ihanteiden esittäjinä on mielekästä tutkia (Rossi & Seppä 2007, 15). *Viisi valittua* -dokumenttisarja soveltuu tutkielman analyysin kohteeksi, sillä se kuvaa Marinin hallitukseen kohdistunutta poikkeuksellista mediahuomiota, mutta samaan aikaan toimii itse naispuolisia ministereitä suurennuslasilla tarkastelevana mediatuotteena. Sarja sai paljon huomiota suomalaisessa mediassa julkaisunsa yhteydessä, ja sen sisältöä kuvaillaan sekä arvioidaan esimerkiksi Ylen jutussa ”Viisi valittua -dokumentti näyttää ministerien pehmeämmän puolen – tällainen on jo ennakkoon kohuttu HBO-suomalaistuotanto” (7.6.2023) sekä Helsingin Sanomien televisioarviossa ”Tällainen on Viisi valittua -sarja: se näyttää hallituksen viisikon ’supernaisina’” (7.6.2023). Dokumenttia tutkimalla voidaan tarkastella naisten poliittiseen toimintaan yhdistettäviä viestejä valtaviiran mediassa.

3.2 Sisällönanalyysi

Tutkielmani analyysimenetelmänä toimii sisällönanalyysi, joka on yleinen laadullisessa tutkimuksessa käytetty menetelmä. Sisällönanalyysi mahdollistaa aineiston tarkastelun systemaattisesti, ja se sopii monenlaisten dokumenttien ja niiden sisältämien merkitysten tutkimiseen. Analyysitavan tavoitteena on tuottaa selkeä sanallinen analyysi tutkittavasta ilmiöstä ja järjestää aineisto tiiviiseen muotoon ilman että sen sisältämää tietoa kadotetaan. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 117; 122.) Laadullinen sisällönanalyysi keskittyy siihen, mistä

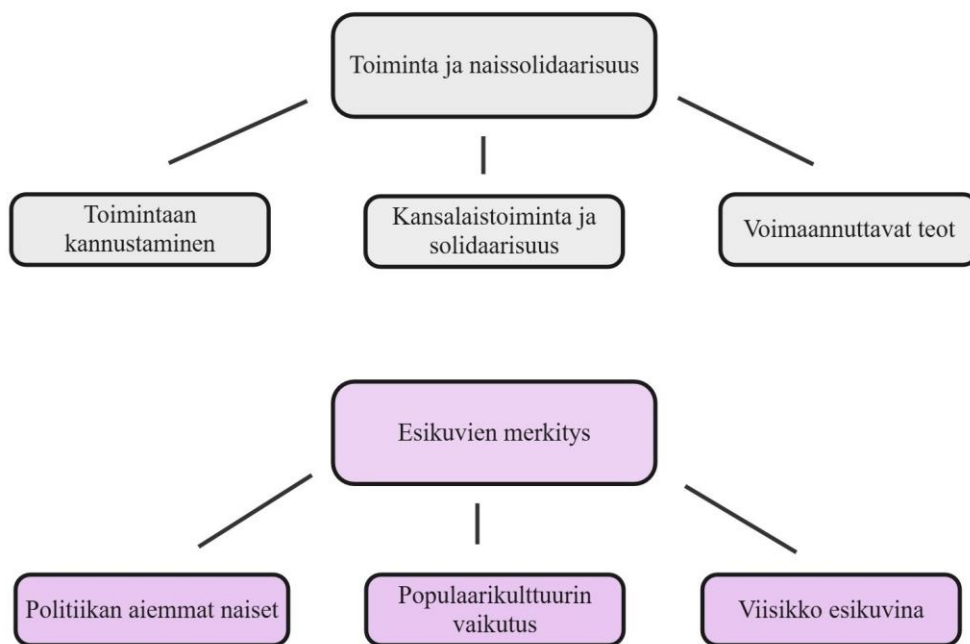
aiheista tai asioista aineisto kertoo. Analyysillä voidaan siis tarkastella esimerkiksi sitä, mistä haastateltavat puhuvat tai millaisia teemoja mediatuotannossa käsitellään. Toisin kuin esimerkiksi diskurssianalyysissä, aineiston kielellisiä ilmaisuja ei oteta systemaattisen analyysin kohteeksi. (Vuori 2021.)

Sisällönanalyysissä aineistoesimerkeistä pyritään muodostamaan luokkia tai kategorioita, jotka havainnollistavat tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä (Elo & Kyngäs 2008, 108). Luokat muodostetaan tutkijan tekemän koodauksen kautta. Koodauksessa tutkija tunnistaa ja nimeää aineistosta löytyviä sisällöllisiä elementtejä, kuten yksittäisiä ilmauksia tai pidempiä katkelmia. (Vuori 2021.) Koodausta seuraa aineiston klusterointi eli ryhmittely, jossa aineistosta koodatut ilmaukset ryhmitellään luokiksi samankaltaisuuksien ja eroavaisuuksien perusteella. Klusteroinnissa muodostetaan sekä ylä- että alaluokkia, jotka nimetään niiden sisältöä kuvaavilla käsitteillä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124.) Sisällönanalyysiin kuuluvaa koodausta, klusterointia ja analyysia voidaan tehdä joko aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti (em. 121). Tässä tutkielmassa suoritan analyysin teoriaohjaavasti. Teoriaohjaavassa lähestymistavassa tutkijan koodausta ja analyysia ohjaa teoreettinen ymmärrys. Aineistoesimerkit siis valitaan jonkin tietyn ja ennalta määritellyn teorian mukaan. (Em. 133.) Tässä tutkielmassa teoreettisena taustana ja aineiston koodausta ohjaavina tekijöinä toimivat populaarin feminismin ja voimaantumisen käsitteet.

3.3 Analyysivaihe

Aloitin analyysini käymällä aineiston läpi useampaan kertaan. Tein ensin vapaita muistiinpanoja aineiston sisällöstä, minkä jälkeen keskityin tarkemmin tutkimuskysymykseen vastaaviin kuvauksiin ja puheeseen. Analyysiyksikkönä toimivat yksittäiset lauseet ja virkkeet sekä dokumentin audiovisuaaliset kuvavalinnat, kuten historiallinen kuvamateriaali ja kuvitus sosiaalisen median kampanjoista. Populaaria feminismiä ja voimaantumista kuvaaviksi ilmaisuiksi tulkitsen sellaiset puheenvuorot ja kuvaukset, jotka käsittelevät esimerkiksi voimaantumista, naisten toimintaa ja positiivista solidaarisuutta, esikuvien ihannointia, itsevarmuuden kasvattamista sekä tyttövoimaa. Nämä kuvaavat populaarille feminismille tyypillistä tapaa keskittyä politiikan sijaan naisten yksilölliseen toimintaan ja positiivisen kannustamisen voimaan. Puhetta sisältäviä analyysiyksiköjä varten en litteroinut aineistoa, vaan hyödynsin dokumentin valmiita tekstityksiä lainauksien kirjoittamiseen.

Kävin aineiston pohjalta tekemiäni muistiinpanoja uudestaan läpi niin, että otin tarkasteluun ne huomiot, jotka ilmaisevat voimaantumisen kokemusta, sen mahdollisuutta tai siihen kannustamista. Tämän jälkeen aloin klusteroimaan havaintoja samankaltaisten merkitysten ja aiheiden perusteella. Seuraavaksi yhdistin ryhmitelmiäni ja loin teorialähtöisesti kaksi yläluokkaa: toiminta ja naissolidaarisuus sekä esikuvien merkitys. Tämän jälkeen tarkastelin näihin yläluokkiin kuuluvia analyysiyksikköjä, ja muodostin niistä klusteroimalla alaluokkia. Muodostamani luokat ovat nähtävissä kuviossa 1.

Kuvio 1: Analyysin ylä- ja alaluokat.

3.4 Tutkimusetiikka

Tätä tutkielmaa tehdessäni olen ottanut huomioon tieteellisen toiminnan eettiset periaatteet. Käyttämäni aineiston hankkiminen tai sen analysoiminen ei ole herättänyt eettisiä kysymyksiä, sillä hyödyntämäni dokumenttisarja on julkista materiaalia. Siinä ei myöskään esiinny arkaluontoista tai eettisesti kyseenalaista sisältöä. Koska käyttämässäni aineistossa haastateltavat henkilöt ovat omalla nimellään esiintyviä tunnettuja poliitikkoja, ei minun ole

tarvinnut pohtia aineistossa esiintyvien henkilöiden anonymiteettiä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 13). Aineiston julkisen luonteen takia en ole joutunut hakemaan erillistä lupaa tutkielman tekemiseen tai esimerkiksi aineistomateriaalin käyttämiseen, säilyttämiseen ja hävittämiseen (em. 16).

Tutkimusprosessini aikana olen huomionut etenkin arvoihin ja mielipiteisiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tutkielmaani ohjaavassa feministisessä näkökulmassa, aiheen rajauksessa sekä valitsemisani teoreettisissa käsitteissä voidaan nähdä olevan valmiina tietynlainen poliittinen arvolataus. Lisäksi tutkijana omat arvoni ja tulkintani vaikuttavat tutkielmani tuloksiin ja niihin liittyvään pohdintaan. Olen kuitenkin pyrkinyt huomioimaan tämän tutkielmassani, ja tiedostanut aineistoon tekemäni rajauksen vaikutukset tuloksiin. Lisäksi olen pyrkinyt häivyttämään arvoihin liittyvää vaikutusta esimerkiksi noudattamalla tieteellisen kirjoitustavan periaatteita ja välttämällä henkilökohtaisten mielipiteiden ilmaisemista tekstissä.

Sitoudun tutkielmassani hyviin tieteellisiin käytäntöihin, joihin kuuluvat luotettavuus, rehellisyys, arvostus sekä vastuunkanto (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11). Lisäksi olen pyrkinyt vahvistamaan tutkielmani eettisyyttä hyödyntämällä tieteellisiä ja vertaisarvioituja lähdemateriaaleja, joihin viitataan asianmukaisesti. Tunnistan myös, että kyseessä ei ole yleistävä tutkimus. Tarkoituksenani ei ole puhua televisiodokumenteista tai naispuolisia poliitikkoja käsittelevästä mediasta yleisesti, vaan tarkastella yhtä dokumenttisarjaa tietystä rajatusta näkökulmasta.

4 Analyysi

Tutkielmassani tarkastelen sisällönanalyysin avulla, millaisia populaarin feminismin piirteitä ja voimaantumisen kuvauksia *Viisi valittua* -dokumenttisarjassa esiintyy. Muodostin sisällönanalyysia käyttäen aineistosta ensin teoriaohjaavasti kaksi yläluokkaa: toiminta ja naissolidarisuus sekä esikuvien merkitys. Nämä luokat kuvaavat aineistosta voimakkaimmin esille nousevia voimaantumisen piirteitä. Yläluokkien alle taas muodostin alaluokkia, jotka tarkemmin esittävät niitä asioita, joiden tulkitsen kuvaavan voimaantumista ja populaaria feminismiä. Luokat ovat nähtävissä kuviossa 1.

Alaluokat muodostuivat tarkastelemalla aineistoa teoreettisen viitekehyksen kautta. Niiden sisällöissä onkin nähtävissä paljon yhteyksiä populaarifeministisen median piirteisiin, voimaantumispuheeseen sekä näiden kahden ulottuvuuden yhdistymiseen. Tässä luvussa avaan tarkemmin alaluokkia ja niiden piirteitä. Havainnollistan analyysia aineistoesimerkkien avulla.

4.1 Toiminta ja naissolidarisuus

Analyysini ensimmäinen yläluokka pitää sisällään sellaisia kuvauksia ja puheenvuoroja, jotka kuvaavat toimintaa ja naisten välistä solidaarisuutta voimaantumisen tekijöinä. Aineistoesimerkeistä nousee esiin näkökulma, joka viestii voimaantumisen olevan mahdollista aktiivisen toiminnan ja yhteistyön kautta.

Toimintaan kannustaminen -alaluokka käsittää alleen sen, miten dokumenttisarjassa haastateltavat ministerit pyrkivät puheenvuoroillaan kannustamaan katsojaa toimintaan ja politiikkaan osallistumiseen. Tällaisia esimerkkejä löytyy etenkin Maria Ohisalon puheesta. Aktiiviseksi toimijaksi lähteminen on tapa voimaantua oman äänen löytämisen ja osallisuuden lisäämisen kautta. Tämän alaluokan aineistoesimerkeissä korostuu yhteiskunnallisen vallan käyttäminen ja jokaisen mahdollisuus osallistua siihen.

Voit olla tulevaisuudessa viisikon jäsen [...] sinua tarvitaan. (Ohisalo, jakso 3)

Että jos et tule ehdolle, niin joku muu käyttää sen vallan. (Ohisalo, jakso 1)

Ajattelin, että ehkä minäkin voisin toimia. Ettei ole vain jonkun muun tehtävä muuttaa asioita, vaan myös minun. (Marin, jakso 1)

Jokainen voi vaikuttaa. (Ohisalo, jakso 1)

Eri sukupuoli, eri ikäisiä, erilaisista taustoista tulevia, vähemmistöjä edustavia ihmisiä. Itse näen, että silloin kun on moninaisuutta vallankäyttäjissä, tehdään parhaita ja informoiduimpia päätöksiä. (Marin, jakso 3)

Tämän alaluokan aineistoesimerkeissä ministerit kuvaavat politiikkaan osallistumista ja vallan käyttämistä. Puheenvuoroillaan he pyrkivät rohkaisemaan katsojaa poliittiseen osallistumiseen sekä sisäisen voiman ja merkityksen tunteen löytämiseen. Kannustaminen keskittyy juuri osallistumisen tarpeen ja pystyvyyden korostamiseen. Ministerien mukaan jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa, ja myös syy tehdä niin: joku muu voi käyttää vallan puolestasi. Kannustava puhe toimii voimaantumisen ja osallisuuden edistäjänä. Katsojalle syntyy tunne siitä, että hänellä on mahdollisuus ja jopa velvoite toimia. Toisaalta puheenvuorot jättävät huomioimatta ne yhteiskunnalliset rakenteet ja tekijät, jotka systemaattisesti heikentävät naisten ja vähemmistöryhmien mahdollisuutta osallistua vallan käyttöön.

Voimaantumiseen kuuluva yhteiskunnallisen vallan ulottuvuus on selkeästi esillä tämän alaluokan aineistoesimerkeissä. Vallan käyttö ja siihen osallistuminen on ministereiden puheenvuoroissa toiminnan tavoitteena. Esimerkiksi Marinin kommentti vallankäyttäjien moninaisuudesta käsittelee vallan laajenemista ja sen merkitystä. Samaan aikaan se kuvastaa populaarifeminististä ajatusta siitä, että naisten tai vähemmistöjen sisällyttäminen johtaviin aseisiin johtaa tasa-arvoon (Banet-Weiser 2018, 11–12). Moninaisuus valtaa käyttävien joukossa ei kuitenkaan itsessään vielä riitä yhteiskunnan eriarvoisuutta ylläpitävien rakenteiden muuttamiseen. Kyseessä on kuitenkin tärkeä tavoite, ja kuten Marin toteaa, on vallankäyttäjien moninaisuus askel kohti informoidumpaa päätöksentekoa. Tämän alaluokan aineistoesimerkeissä esiintyy siis sekä voimaantumisen yhteiskunnallinen ja poliittinen ulottuvuus että populaarifeministinen positiivisen kannustamisen sävy.

Kansalaistoiminta ja solidaarisuus -alaluokan aineistoesimerkit kuvaavat naisten kollektiivista osallistumista voimaantumisen tekijänä. Esimerkeissä korostuu naisten välinen solidaarisuus ja yhteinen tekeminen. Tämä alaluokka ilmentää voimaantumisen sosiaalista ulottuvuutta sekä naisten tahtoa toimia osana kansalaisyhteiskuntaa.

Dokumenttisarjan ensimmäisessä ja kolmannessa jaksossa esitetään audiovisuaalisia kuvaksia pääministeri Sanna Marinia tukeneista sosiaalisen median kampanjoista #imwithsanna sekä #solidaritywithsanna. Kuvaukset yhdistyvät taustalla kuuluvaan Marinin puheeseen, jossa tämä

käsittelee naisten internetissä kohtaamaa häirintää ja vihapuhetta. #imwithsanna -kampanja muodostui naisten vastalauseena kohuun, joka syntyi vuonna 2021 *Trendi*-lehdessä julkaistusta Marinin kuvasta. #solidaritywithsanna -ilmiö puolestaan koski Marinista ilmestyneen juhlimista kuvaavan videon aiheuttamaa kohua.

Nämä esimerkit naisten toiminnasta kuvaavat sitä, miten populaari feminismi ja naisten voimaantuminen esiintyvät digitaalisessa mediassa. Sosiaalisen median alustoilla naiset voivat osallistua kollektiiviseen toimintaan tai protesteihin yksilöinä. (Pervou 2022, 13.) Osallistuminen mediavälitteisesti on helppoa ja nopeaa (Nikunen 2019, 164). Tällaiset mediakampanjat eivät kuitenkaan yleensä johda rakenteelliseen tai institutionaaliseen muutokseen, vaan jäävät aiemmin mainitun hashtag-aktiivisuuden kevyelle tasolle. Sosiaalisen median kautta tapahtuva ”helppo tulla, helppo lähteä” tyylinen osallistuminen huolestuttaaakin esimerkiksi politiikan tutkijoita, sillä tällaisen toiminnan nähdään jäävän kauas suuremmista ideologisista kysymyksistä (em. 164). Naisten voimaantumista ja keskinäistä solidaarisuutta korostavat kampanjat tai haasteet eivät kuitenkaan ole täysin hyödyttömiä. Esimerkiksi #imwithsanna -kampanja herätti hetkellisesti paljon julkista keskustelua seksismistä ja poliittisen sopivuuden rajoista. Marina tukenut kampanja valittiinkin vuonna 2021 Vuoden ilmiöksi. (A-lehdet 2021.)

Perustin aikalaisteni kanssa nuorten naisten verkoston. Se oli vähän vastalause miehelle politiikantekijäjoukolle. Mutta ennen kaikkea voimaantumisen paikka, jossa oli selkeä periaate. Naiset ei tarvitse etumatkaa, mutta pitää lähteä samalta viivalta. (Saarikko, jakso 1)

Me kerättiin pieni tyttöjen porukka ja menttiin osoittamaan mieltämme näitä hakkuita vastaan. [...] Me menttiin viereiselle tielle marssimaan edestakaisin ja laulettiin 'Oi maamme Suomea'. Se oli meidän pieni protesti hakkuita vastaan. (Marin, jakso 3)

Naisten välinen solidaarisuus ja toiminnan merkitys korostuvat aineistoesimerkeissä, joissa Saarikko ja Marin kertovat osallistumisestaan kansalaistoimintaan. Osallistuminen on esimerkiksi aktiivisuuden ja muun yhteiskunnallisen toiminnan kannalta olennaista. Kun ihmiset toimivat yhteisten tavoitteiden edistämiseksi, syntyy heidän välilleen sosiaalisia sidoksia. Nämä osallisuuden luomat sidokset ovat Nikusen (2019, 163) mukaan paikkoja, joissa solidaarisuutta syntyy. Solidaarisuus voi puolestaan toimia voimaantumisen mahdollistajana. Esimerkiksi Saarikon puheessa naisten yhteinen toiminta miesvaltaista politiikkaa vastaan toimii voimaantumista edistävänä ja ylläpitävänä asiana. Marinin esimerkki lapsena toteutetusta

tyttöjen mielenosoituksesta taas edustaa kevyempää toiminnan ja solidaarisuuden muotoa. Kyseessä on yhteisöllisyyden esimerkki, jonka kaltainen osallistuminen voi parhaimmillaan voimaannuttaa lasta ja lisätä kiinnostusta pitkäaikaisempaa yhteiskunnallista toimintaa kohtaan.

Voimaannuttavat teot -alaluokan aineistoesimerkit kuvaavat tapoja, joilla dokumentissa haastateltavat ministerit ovat itse pyrkineet nostamaan itsevarmuuttaan ja kokemaan voimaantumisen tunnetta. Tästä toiminnasta puhuu etenkin Annika Saarikko. Esimerkeissä korostuu itsevarmuuden löytäminen sekä itsensä ja oman naiseutensa hyväksyminen.

Annika Saarikko kuvataan meikkaamassa ja laittamassa huulipunaa: *Vaikkapa eduskunnan kyselytunnille, joka on viikon kohokohta [...] mä lisäsin paljon huulipunaa, koska siitä tuli itsevarmempi olo.* (jakso 1)

Ja mä harjoittelin tilan ottamista - - harjoittelen sitä, että saan ottaa tilaa, jossa näköiseni...koska silloin oli eri aika, olin usein ainoa nuori nainen. (Andersson, jakso 1)

Annika Saarikko puhuu epävarmuudesta ja politiikassa jaksamisesta: *Paras tapa on olla vaan oma itsensä. Silloin myös sen huonon itsetunnon voi laittaa sivuun sillä. Että mä olen, mikä olen, ja toimin oman persoonani ja toimintatapani kautta. Luulen, että se on vahvin tapa, jolla tätä jaksaa.* (jakso 1)

Tämän alaluokan aineistoesimerkeistä voidaan havaita voimaantumisen populaarifeministisiin ilmaisuihin liittyviä itsevalvonnan, naisellisuuden hyväksymisen ja itsevarmuuden kulttuurin piirteitä. Dokumenttisarjassa ne eivät esiinny mainonnan yhteydessä kuten Windelsin ym. (2019) tutkimuksessa, mutta piirteet nousevat esiin ministerien puheesta. Esimerkiksi kuvaus Annika Saarikosta meikkaamassa yhdistettynä toteamukseen huulipunaa antamasta itsevarmuudesta voidaan tulkita itsevalvonnan ja naisellisuuden hyväksymisen piirteitä esittäväksi. Huulipunaa käyttäminen ja sen lisääminen politiikkatyön haastavia hetkiä varten toimii tapana valvoa itsestä ja omasta toiminnasta muodostuvaa kuvaa. Meikkaaminen on perinteisen naisellisuuden uusintamista, mutta se toimii myös naistyypillisenä ilmaisuna miesvaltaisessa politiikassa. Voimaantumisen kokemus syntyy meikkaamisen luomasta itsevarmuudesta ja hienovaraisesta uhman tunteesta. Meikkaaminen voikin toimia naisille ikään kuin ”feministisenä tekona”, sillä populaarin feminismin tyylin mukaisesti mikä tahansa henkilökohtainen valinta voidaan määritellä feministiseksi toiminnaksi. Keskustelussaan Banet-Weiserin ja Rottenbergin kanssa Gill (2020, 13–14) ehdottaa, että tällainen feministisen

identiteetin korostaminen ei ole täysin epäaitoa. Hänen mukaansa on kuitenkin kiinnostavaa pohtia sitä, mitä tällainen ”ontto uhma” (*hollow defiance*) tekee ideologisesti ja performatiivisesti (em. 14). Banet-Weiser (2018, 52–53) puolestaan kritisoi fyysisen kauneuden ja meikkituotteiden korostamista voimaantumisen välineinä. On huomioitava, että dokumenttisarjassa Saarikko ei väitä huulipunaa lisäämisen tai siitä syntyvän voimaantumisen olevan feminististä toimintaa. Meikkaaminen on kuitenkin mielenkiintoinen teko, joka yhdistää yksilölliset ja yhteiskunnalliset ulkonäön kysymykset. Sen merkityksiä voidaan siten tarkastella kriittisestä feministisestä näkökulmasta.

Itsevarmuuden kulttuuriin ja kehittämiseen liittyvää voimaantumispuhetta kuvaa myös Saarikon puhe epävarmuudesta ja politiikassa jaksamisesta. Otteessa hän kuvaa itsensä hyväksymistä ja sen kautta voimaantumisen löytämistä. Tämä toimii Saarikon mukaan tärkeänä osana politiikkatyön kuormittavuuden sietämistä. Myös Anderssonin puheen voidaan katsoa ilmentävän itsevarmuuden kehittämistä: tilan ottamisen harjoittelu toimii tapana kasvattaa esiintymiseen ja poliitikon työhön liittyvää itsevarmuutta. Toisaalta Anderssonin puhe kuvaa myös sitä, miten etenkin nuorten naisten voi olla haastavaa saada uskottavuutta ja tilaa ajatuksilleen politiikan kentällä. Tilan ottamisen harjoittelu ja voiman tunnetta kasvattava itsevarmuuden löytäminen toimivat tärkeinä tapoina saada naispoliitikkojen ääni kuuluviin miesvaltaisissa toimintaympäristöissä.

4.2. Esikuvien merkitys

Analyysin toinen yläluokka käsittelee esikuvien merkitystä voimaantumisen innoittajana. Tämän luokan aineistoesimerkeissä ministerit kertovat omista esikuvistaan ja heitä inspiroineista naisista. Haastatteluissa he myös refleктоivat omaa asemaansa politiikassa toimivina esikuvina. Esikuvien merkityksen korostumisen kautta voidaan tarkastella inspiraation ja tyttövoiman rooleja naisten voimaantumisen ja toiminnan kannustajina.

Politiikan aiemmat naiset -alaluokkaan sisältyvät sellaiset aineistoesimerkit, joissa ministerit kertovat heitä edeltäneistä naispoliitikoista. Esimerkeissä korostuu historiallisten naisten rooli esikuvina ja ihailun kohteina. Ministerit osoittavat puheissaan kiitosta heitä edeltäneille poliitikoille, jotka ovat omalla työllään luoneet mahdollisuuksia muille naisille.

Mä olin nuori silloin, kun Tarja Halonen oli presidentti. Hän on ollut monille mun ikäisille ja nuoremmille tärkeä esikuva. (Andersson, jakso 1)

En ole Suomen ensimmäinen naispääministeri. Olen kolmas. Meillä oli myös naispresidentti, kun olin nuori tyttö. Ehkä se ei ole niin iso juttu Suomessa. (Marin, jakso 1)

Haluan kunnioittaa kaikkia vahvoja naispoliitikkoja ja johtajia tässä huoneessa, Suomessa ja muualla, jotka ovat olleet naisten ja tyttöjen oikeuksien uranuurtajia. (Marin, jakso 1)

On tarvittu tienraivaajia. Myös niille paikoille, joissa istun, puolueen puheenjohtajana tai valtiovarainministerinä. Heille mä annan suuren arvostukseni ja ihailuni. (Saarikko, jakso 3)

Monet naiset ennen meitä ovat rikkoneet monia lasikattoja. Kyllä me ollaan sen työn tulosta, minkä monet meitä edeltävät naiset ovat tehneet politiikan saralla. (Andersson, jakso 3)

En mä olis tässä, jossei lukemattomat naiset olisi käynyt epätoivoisia taisteluita ja ottanut sen halveksunnan, vihan ja vähättelyn vastaan, jota tasa-arvoa ajavat ottaa. Kyllä me ollaan paljosta velkaa. Sen takia sitä työtä pitää jatkaa. (Kari, jakso 3)

Näissä esikuvia käsittelevissä aineistoesimerkeissä ministerit tulkitsevat asemansa ja toimintamahdollisuutensa olevan aiempien naispoliitikkojen työn tulosta. Puheenvuorot yhdistyvät dokumentissa visuaaliseen kuvitukseen historiallisesti merkittävistä naispoliitikoista ja naisasialiikkeistä. Herkkä ja inspiroiva kerronta herättää katsojassa ihailua ja uskoa naisten voimaan. Naispoliitikot ovat onnistuneet muuttamaan miesvaltaisen politiikan rakenteita ja nostamaan yhä enemmän naisia mukaan yhteiskunnallisiin valta-asemiin. Siten he toimivat haastateltavien ministereiden ja katsojan voimaantumisen esikuvina. Roolimallien esiintyminen politiikassa on mahdollistanut ministereille itsensä ja vertaistensa kuvittelemisen vallankäyttäjien asemassa. Tämä luo käsitystä vaikuttamisen mahdollisuudesta sekä paremmasta tulevaisuudesta. Ministerit eivät kuitenkaan näe naispoliitikkojen tekemän tasa-arvotyön olevan valmista, ja esimerkiksi Emma Kari korostaa työn jatkamisen merkitystä. Toisaalta Marinin kommentti naispuolisesta pääministeristä ja presidentistä on ristiriidassa tämän ajatuksen kanssa. Kommentin voidaan katsoa kuvaavan ajatusta siitä, että Suomessa naisten asema politiikassa on normalisoitunut ja vakaa.

Populaarikulttuurin vaikutus -alaluokan aineistoesimerkit kuvaavat ministerien nuoruudessa esiintyneiden populaarikulttuurin hahmojen asemaa inspiraation ja voimaantumisen innoittajina. Tyttöbändi Spice Girls, lastenkirjahahmo Peppi Pitkätossu ja Barbie -nuket ovat toimineet naispoliitikkojen tapaan ministereitä kannustavina esikuvina. Niiden välittämä voimaantumisen viesti on kuitenkin kepeää ja populaarifeminististä tyttövoiman ilosanomaa.

Girl poweria on ollut ammoisilta ajoilta asti. Jean d'Arc, kuningatar Viktoria...mummoni. Suffragetit. Jumala. (Spice Girls -bändin jäsen Geri Halliwell-Horner, jakso 3)

Astrid Lindgrenin sadut. Peppi Pitkätossu on niistä ehkä paras esimerkki. Maailman vahvin tyttö. Varsin tärkeä esikuva. Että tytöt pystyvät mihin tahansa. (Henriksson, jakso 1)

Koska tavallaan Barbiet on erittäin omatoimisia. - - Barbie-nukethan on eri työtehtävissä varhaisessa vaiheessa kehitystä. Se on vähän tämmöinen omatoiminen naisshahmo. Tavallaan niillä nukeilla pystyy leikkimään omista lähtökohdista. Keksimään vaikka mitä seikkailuja, joissa aktiiviset naiset seikkailevat. Sehän oli melkein kokonaan naisvaltakunta. Mun Barbie-talo. (Andersson, jakso 1)

Tämän alaluokan aineistoesimerkeissä on selkeästi nähtävissä populaarikulttuurin esikuvien ja tyttövoiman merkitys inspiraation lähteinä. Tyttövoima on helposti markkinoitava ja muodikas voimaantumispuheen muoto, mutta populaarille feminismille ominaisesti näkyvyyden hintana on viestin depolitisoituminen. Hauska, mielikuvituksellinen ja seksikäs tyttövoima esittää voimaantumisen helppona tavoitteena, jonka yhteiskunnallisia ulottuvuuksia ei syvemmin tarkastella. Tällainen viestintä korostaa kaupallisen kuluttamisen merkitystä. (Hains 2004.) Tyttövoima onkin tehokas markkinointikeino. Banet-Weiserin (2018, 47) mukaan sen mediaesityksiin liittyy keskeisesti ajatus tytöistä voimakkaina ja vaikutusvaltaisina kuluttajina. Tästä huolimatta tyttövoima voi toimia yhteiskunnallisen toiminnan innoittajana, kuten ministerien puheesta voidaan huomata. Esimerkiksi Spice Girls ja Barbie ovat kaupallisia ilmiöitä ja tuotteita, jotka ovat olleet tärkeitä esikuvia politiikan huipulla toimiville naisille.

Aineistoesimerkeistä nähdään, että inspiraatiota ja voimaantumista on tukenut etenkin tyttövoiman viesti ”tytöt pystyvät mihin tahansa”. Andersson ja Henriksson kuvaavat Barbien ja Peppi Pitkätossun pystyvän kaikkeen, ja Spice Girls puolestaan kuvailee tyttövoiman olevan läsnä kaikkialla. Vaikka tämä ajatus ei suoraan liity politiikkaan, toimii se välillisesti poliittiseen toimintaan kannustajana. Populaarifeministisiä tyttövoiman esityksiä voidaan kritisoida kaupallisen ja pinnallisen sisällön takia, mutta on tärkeää huomioida kannustavan ja tyttöjä korostavan puheen toimivan myös hyödyllisenä voimaantumisen tekijänä.

Viisikko esikuvina -alaluokan aineistoesimerkeissä korostuu viisikon asema uusina esikuvina. Ministerit toimivat ihailun kohteena dokumentissa kuvatuille lapsille, jotka iloitsevat nuoresta naispääministeristä. Marin ja Ohisalo myös refleктоivat omaa asemaansa roolimalleina ja

uusina ”tienraivaajina”. Aineistoesimerkit kuvaavat valta-asemassa olevien naisten merkitystä voimaantumisen esimerkkeinä.

Lapset puhuvat innoissaan Marinista: *Suomi sai uuden naispääministerin! Onnea, Sanna Marin. [...] Meidän mielestä kertoo tosi paljon, että miten vaikutusvaltainen ihminen suhtautuu lapsiin ja millainen se on ihmisenä.* (jakso 1)

Voi vaikka saada lapsen kesken ministerihommien ja tulla hoitamaan niitä, ja muu perhe kannattelee. Mun mielestä on tärkeää, että rikotaan tabuja, joita on ollut, ja toimitaan niin, että annetaan mahdollisuuksia muillekin naisille. Näytetään esimerkkiä, kannustetaan ja tuetaan toisiamme. (Marin, jakso 1)

Mä toivon, että tämä on esimerkki siitä, että kun olemme menneet valtavan koronakriisin läpi, viisi naista johti Suomea läpi kriisin, että ihmiset ymmärtää, että valta voi näyttää erilaiselta, tällaiselta. Mä toivon, että maailmanlaajuisesti tämä inspiroi ihmisiä. (Ohisalo, jakso 3)

Vaikka täällä puhutaan paljon tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta, ja viisikko on jonkinlainen esimerkki tasa-arvosta, niin silti se ei ole valmis. (Ohisalo, jakso 1)

Tämän alaluokan aineistoesimerkeissä havainnoituu se, miten haastateltavat ministerit toimivat populaarikulttuurin hahmojen ja aiempien naispoliitikkojen tapaan esikuvina ja voimaantumisen esittäjinä. Ministerien toiminta poliittisen vallan huipulla on esimerkki naisten yhteiskunnallisesta toimijuudesta ja Ohisalon mukaan osoitus siitä, että ”valta voi näyttää tällaiselta”. Dokumentissa esiintyvät kuvaukset Marinia ihannoivista lapsista ja Ohisalon toive ihmisten inspiroitumisesta kuvaavat esikuvien merkitystä osana voimaantumisprosessia.

Ministerit rikkovat työllään politiikan perinteistä mieskasvoisuutta ja siihen liittyviä normeja. Heitä voidaan kuvailla yhteiskunnallisesti voimaantuneina, sillä he toimivat aktiivisesti politiikassa ja pyrkivät muovaamaan sen sisäisiä valta-asetelmia. On kuitenkin tärkeää huomioda, että pelkkä naisten läsnäolo ja esiintyminen johtavissa asemassa ei merkitse tasa-arvon rakenteellista etenemistä (Banet-Weiser 2018, 11–12). Ohisalo huomauttaa viimeisessä aineistoesimerkissä, että vaikka viisikko kuvastaa edistystä, ei sen olemassaolo tarkoita tasa-arvon ”olevan valmis”. Naispuoliset ministerit toimivat esimerkkinä ja inspiraationa, mutta heidän saavuttamansa asema ei ole tasa-arvotyön tai naisten voimaantumisen lopullinen tavoite. Viisikko kuitenkin edustaa tärkeää kehityssuuntaa naisten yhteiskunnallisen osallisuuden ja voimaantumisen kannalta, eikä sen merkitystä esikuvana muille naisille tule vähätellä.

5 Johtopäätökset

Tässä tutkielmassa tutkin, millaisia populaarin feminismiin piirteitä ja voimaantumisen kuvauksia esiintyy *Viisi valittua* -dokumenttisarjassa. Tarkastelin teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin voimaantumiseen ja inspiroivaan kerrontaan liittyvää sisältöä. Tekemäni analyysin perusteella dokumenttisarjassa esiintyvät voimaantumisen kuvaukset korostavat naisten aktiivisen toiminnan ja esikuvien merkitystä. Näitä piirteitä kuvaavat analyysin yläluokat. Voimaantumisen kuvauksissa esiintyy myös populaarin feminismiin piirteitä, kuten tyttövoima, itsevarmuuden kulttuuri ja hashtag-aktivismi. Nämä piirteet nousevat esiin alaluokkien aineistoesimerkkien analyysistä. Tulokset osoittavat, että voimaantumisen yhteiskunnallinen ulottuvuus ja populaarin feminismiin piirteet kietoutuvat yhteen *Viisi valittua* -sarjassa.

Toiminta ja naissolidaarisuus -luokan analyysissä korostuu, että naisten välinen yhteistoiminta, solidaarisuus ja rohkaisu toimivat keskeisinä voimaantumisen tekijöinä. Naisten yhteiskunnallinen voimaantuminen esittäytyy kysymyksenä rohkeudesta, vallasta ja aktiivisuudesta. Aineistona toimiva dokumenttisarja korostaa poliittisen vallan käyttämistä ja siihen osallistumista, mutta esitystapaa keventää positiivisen kannustava sävy. Esiin nousee populaarifeministinen näkemys, jonka mukaan naisten sisällyttäminen johtaviin rooleihin toimii tasa-arvon ongelmien ratkaisuna (Banet-Weiser 2018, 11–12). Aineistoesimerkeistä on havaittavissa myös muita populaarin feminismiin piirteitä, kuten itsevarmuuden kulttuuri ja hashtag-aktivismi. Nämä tulokset toisintavat aiemman tutkimuskirjallisuuden havaintoja populaarin feminismiin piirteistä ja tavasta esittää voimaantumista (ks. Banet-Weiser 2018; Windels ym. 2019).

Esikuvien merkitys -luokan analyysi puolestaan kuvaa esikuvien ja tyttövoiman merkitystä voimaantumisen taustatekijöinä. Aineistoesimerkit korostavat voimaantumisen tunnetta sekä viisikon kokemuksia esikuvien rooleista. Merkittävänä tuloksina esiin nousevat ministerien oman esikuva-aseman kritiikki sekä tasa-arvotyön jatkamisen merkitys. Analyysi havainnollistaa tyttövoiman viestin ja poliittisen toimijuuden esiintymistä rinnakkain. *Viisi valittua* nostaa esiin naisten voimaantumisen poliittisen merkityksen, mutta tekee sen inspiroivan tyttövoimapuheen keinoin. Tekemäni analyysi osoittaa, että dokumenttisarjassa populaari feminismi ja poliittinen voimaantumispuhe kietoutuvat yhteen. Naisten voimaantumista korostetaan, mutta samaan aikaan populaari feminismi heikentää viestin poliittista ulottuvuutta.

Analyysini perusteella *Viisi valittua* -sarjassa tyttövoiman inspiroiva kepeys ja poliittisen toiminnan painoarvo kulkevat käsi kädessä. Kriittisestä feministisestä näkökulmasta katsottuna kyseessä on poliittista toimijuutta käsittelevä dokumentti, joka ei kuitenkaan pureudu politiikkaan tai sen ristiriitoihin. Sarjan ohjannut Mia Halme on korostanut, että kyseessä ei ole poliittinen sarja, vaan kuvaus viisikon toiminnasta ja tavasta tarttua asioihin (Helsingin Sanomat 1.6.2023). On kuitenkin merkityksellistä pohtia sitä, voiko poliitikoita ja heidän toimintaansa kuvaava sarja olla täysin vapaa poliittisista merkityksistä. Ei-poliittisuuden tavoitteen yhdistyminen Halmen feministiseen kuvausnäkökulmaan (em.) on mielenkiintoinen. Lähtökohtaisesti poliittisen latauksen sisältävä feministinen näkökulma yhdessä ei-poliittisen kerronnan kanssa luo dokumenttiin populaarin feminismiin piirteitä.

Viisi valittua -sarjaa voidaan tarkastella kriittisesti sen populaarifeministisen ja politiikan ristiriitoja häivyttävän kerronnan kautta. Samalla dokumentista on nähtävissä pyrkimys tuoda esiin naisten voimaantumista ja sen kannustamista. Tällaiset mediassa esiintyvät voimaantumisen representaatiot ovat tärkeitä naisten voimaantumista tukevia tekijöitä. Ne toimivat keinona lisätä naisten sisäisen voiman ja kyvykkyyden tunteita. Voimaantumisen mediakuvaukset voivat yhdessä muiden kannustavien toimien kanssa kasvattaa naisten kiinnostusta poliittista toimijuutta kohtaan. *Viisi valittua* -sarja voikin toimia tärkeänä naisten voimaantumisen kuvaajana, sillä naispuoliset poliitikot ovat hyviä voimaantumisen viestin välittäjiä. He ovat mukana yhteiskunnallisessa toiminnassa koostamistaan haasteista huolimatta, ja kannustavat muita naisia samanlaiseen osallisuuteen. Voimaantumisen viestiin on kuitenkin suhtauduttava politiikan yhteydessä kriittisesti. Vaikka naisten kannustaminen mukaan yhteiskunnalliseen toimintaan on tärkeää, ei politiikan ristiriitoja ja rakenteellisia ongelmia voida sivuuttaa inspiraation luomiseksi. Haasteena onkin sellaisen tasapainon löytäminen, jonka kautta poliittinen toimijuus esitetään houkuttelevasti mutta realistisesti.

Viisi valittua -dokumenttisarjan tyyliset mediatuotteet ovat siis tärkeitä, mutta ne saattavat käsitellä poliittisia ja rakenteellisia ongelmia pinnallisesti. Etenkin naispuolisia poliitikkoja käsittelevien mediatuotteiden tapana on keskittyä politiikan sijaan naiseuteen ja yksilöllisiin kokemuksiin. Tällaiset kuvaukset ovat tarpeellisia, sillä ne voivat tarjota naisille voimaantumisen kokemuksia esimerkiksi samaistumisen tunteen ja esikuvien luoman inspiraation kautta. On kuitenkin merkityksellistä pohtia sitä, johtavatko tällaiset representaatiot yhteiskunnallisen voimaantumisen realisoitumiseen. *Viisi valittua* -sarjan analyysi herättääkin kysymyksen siitä, onko voimaantuminen itsessään riittävän voimakas

viesti siitä huolimatta, että se asettuu samaan kontekstiin populaarin feminismin piirteiden kanssa. Koskettava ja inspiroiva esitystapa voi kuitenkin täydentää voimaantumispuhetta. Populaarin feminismin kevyt ja positiivinen kerronta voi toimia tapana, jolla voimaantumista ja siihen liittyviä poliittisia ulottuvuuksia kyetään helpommin jakamaan. Poliittiselta medialta voidaan vaatia moninäkökulmaisuutta ja analyyttistä lähestymistapaa, mutta on huomioitava, että populaarifeministinen sisältö on syystäkin suosittua. Iloista ja inspiroivaa mediaa on helpompi kuluttaa ja jakaa kuin tieteellistä tai vakavahenkistä raportointia. Voidaankin siis ajatella, että voimaantumisviestinnän yhteydessä tarvitaan sekä populaarin feminismin piirteitä että politiikkaan kriittisesti suhtautuvaa lähestymistapaa. Jo pelkkä voimaantumisen näkyvyys mediasisällöissä voi olla merkityksellistä, vaikka Gill (Banet-Weiser ym. 2020, 14) huomauttaakin, että populaarifeministinen kerronta esittää aiheensa usein kiiltokuvamaisen täydellisenä ja houkuttelevana.

Viisi valittua -sarjaan kohdistamastani kriittisestä analyysistä huolimatta on muistettava, että tämä tutkielma ei ole arvio dokumentin onnistumisesta tai sen sisällöllisistä puutteista. Tarjoamani pohdinta on feministiseen näkökulmaan nojaava suppea laadullinen analyysi, jonka kautta voidaan tarkastella naisten voimaantumisen ja populaarin feminismin esiintymistä yhdessä mediatuotteessa. Analyysini tulokset todentavat aiempaa tutkimusta populaarista feminismistä ja syventävät *Viisi valittua* -dokumenttisarjasta käytyä keskustelua (ks. Lamberg ym. 2023). Analyysi myös tuo esiin pohdintaa voimaantumisen mediakuvauksista, joita ei ole tutkittu suomalaisen televisiomedian kontekstissa kovinkaan paljon.

Tutkielmani rajoitteena voidaan nähdä aineistoon tekemäni rajausta, jonka vuoksi osa aineistomateriaalin sisällöllisistä seikoista jäi analyysin ulkopuolelle. Tämä on voinut vaikuttaa aineistosta muodostuneeseen käsitykseen. Haastavaa tutkimusasetelmassani on myös kriittisen feministisen näkökulman yhdistyminen aineistoon, jonka taustalla vaikuttaa feministinen ajattelu. Olen pyrkinyt huomiomaan nämä haasteet tutkielman tekemisen aikana tuomalla esiin aineiston rajauksen sekä analyysiä ohjaavan näkökulman. Koska tekemäni rajausta vaikuttaa politiikan kuvausten näkymiseen aineistossa, olisi jatkotutkimuksissa kiinnostavaa tarkemmin analysoida dokumenttisarjasta juuri poliittisen päätöksenteon esityksiä ja siihen liittyviä ajatuksia. Sarjan tutkiminen muun naispuolisia poliitikoita käsittelevän median yhteydessä olisi myös mielenkiintoista. Se mahdollistaisi tarkemman analyysin valta-asemaa käyttävien naisten representaatioista. Myös naisten voimaantumisen esityksiä olisi mielekästä tutkia laajemmassa suomalaisessa mediakontekstissa, sillä sen kautta voitaisiin muodostaa kokonais käsitystä voimaantumisen roolista mediassa.

Lähteet

- A-lehdet 15.6.2021. Trendin kuvista alkanut #imwithsanna-ilmio valittiin Vuoden ilmiöksi. <https://www.a-lehdet.fi/artikkelit/trendin-kuvista-alkanut-imwithsanna-ilmio-valittiin-vuoden-ilmioksi>. Viitattu 12.3.2025.
- Anttonen, Anneli & Lempiäinen, Kirsti & Liljeström, Marianne (2000) *Feministejä – Aikamme ajattelijoita*. Tampere: Vastapaino.
- Baltiwalla, Srilatha (2007) Taking the power out of empowerment – an experiential account. *Development in Practice* 17:4–5, 557–565. DOI: 10.1080/09614520701469559.
- Banet-Weiser, Sarah & Gill, Rosalind & Rottenberg, Catherine (2020) Postfeminism, popular feminism and neoliberal feminism? Sarah Banet-Weiser, Rosalind Gill and Catherine Rottenberg in conversation. *Feminist Theory* 21:1, 3–24. <https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1177/1464700119842555>.
- Banet-Weiser, Sarah (2018) *Empowered: popular feminism and popular misogyny*. Durham: Duke University Press.
- Banet-Weiser, Sarah & Portwood-Stacer, Laura (2017) The traffic in feminism: an introduction to the commentary and criticism on popular feminism. *Feminist Media Studies* 17:5, 884–888. DOI: 10.1080/14680777.2017.1350517.
- Cornwall, Andrea (2016) Women’s empowerment: What works? *Journal of International Development* 28:3, 342–359. DOI: 10.1002/jid.3210.
- Elisa Viihde (2025) Viisi valittua. <https://elisaviihde.fi/max/sarjat/48550/viisi-valittua>. Viitattu 16.3.2025.
- Elo, Satu & Kyngäs, Heli (2008) The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing* 62:1, 107–115. DOI: 10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x.
- European Institute for Gender Equality. (n.d.) Empowerment of women. https://eige.europa.eu/publications-resources/thesaurus/terms/1246?language_content_entity=fi. Viitattu 4.2.2025.

- Gill, Rosalind & Orgad, Shani (2015) The Confidence Cult(ure). *Australian Feminist Studies* 30:86, 324–344. DOI: 10.1080/08164649.2016.1148001.
- Gill, Rosalind (2007) *Gender and the Media*. Cambridge: Polity Press.
- Hains, Rebecca C. (2009) Power Feminism, Mediated: Girl Power and the Commercial Politics of Change. *Women's Studies in Communication* 32:1, 89–113. DOI: 10.1080/07491409.2009.10162382.
- Hains, Rebecca C. (2004) The Problematics of Reclaiming the Girlish: The Powerpuff Girls and Girl Power. *Femspec* 5:2, 1–39.
- Halme, Mia, ohjaaja. 2023. Viisi valittua. HBO Max. 1 h 51 min. <https://play.max.com/show/6479c960-c8a4-492e-8d6b-9c201c4856a7>.
- Helsingin Sanomat 1.6.2023. Marinin hallituksesta HBO-dokumentin ohjannut Mia Halme kertoo, mikä ”viisikon” taustassa on hänestä merkittävää. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000009625682.html>. Viitattu 12.4.2025.
- Helsingin Sanomat 7.6.2023. Tällainen on Viisi valittua -sarja: se näyttää hallituksen viisikon ”supernaisina”. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000009627284.html>. Viitattu 20.2.2025.
- IPU Parline (2025) Monthly ranking of women in national parliaments: ranking as of 1st February 2025. https://data.ipu.org/women-ranking/?date_month=2&date_year=2025. Viitattu 14.3.2025.
- Kantar.com (2023) Medioiden parissa vietetty aika haukkaa leijonanosan suomalaisen päivästä. <https://www.kantar.com/fi/inspiraatioksi/mainonta-media/suomalaisen-mediapaiva-2023>. Viitattu 20.2.2025.
- Knuutila, Aleks & Saresma, Tuija & Kosonen, Heidi & Haara, Paula & Pöyhtäri, Reeta (2019) Vihapuheen vaikutukset yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. *Policy Brief* 2019:21. Valtioneuvoston kanslia.
- Kyllönen, Hilda (2024) Hallituspuolueiden puheenjohtajista muodostuneet naisjohtajuuden representaatiot videosuoratoistopalveluohjelmassa. Pro gradu -tutkielma. Johtaminen. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

- Lamberg, Emma & Kinnunen, Heini & Ylöstalo, Hanna (2023) Viisi valittua -dokumentti tuo näkyviin populaarifeminismin ja politiikan jännitteet. *Politiikasta.fi* <https://politiikasta.fi/viisi-valittua-dokumentti-tuo-nakyviin-populaarifeminismin-ja-politiikan-jannitteet/>. Viitattu 3.3.2025.
- Nikunen, Kaarina (2019) *Media Solidarities: Emotions, Power and Justice in the Digital Age*. Lontoo: SAGE Publications.
- Naisjärjestöt yhteistyössä ry (n.d.) Naiset politiikassa. <https://nytkis.org/teemat/naiset-politiikassa/>. Viitattu 25.2.2025.
- Page, Nanette & Czuba, Cheryl E. (1999) Empowerment: What Is It? *Journal of Extension* 37:5, 1–4. <https://archives.joe.org/joe/1999october/comm1.php>.
- Pervou, Ioanna (2022) Institutionalizing pop feminism: a key to women’s empowerment. Teoksessa Mariateresa Garrido V. (toim.) *Mapping online gender-based violence*. Costa Rica: University for Peace, 11–22.
- Rampal, Krista (2023) Hallitusviisikon naisjohtajakuvan rakentuminen Viisi valittua -dokumenttisarjassa. Julkaisematon opinnäytetyö. Medianomi. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu.
- Riordan, Ellen (2001) Commodified Agents and Empowered Girls: Consuming and Producing Feminism. *Journal of Communication Inquiry* 25:3, 279–297. <https://doi.org/10.1177/0196859901025003006>.
- Rossi, Leena-Maija & Seppä, Anita (2007) *Tarkemmin katsoen: visuaalisen kulttuurin lukukirja*. Helsinki: Gaudeamus.
- Rottenberg, Catherine A. (2014) The Rise of Neoliberal Feminism. *Cultural studies* 28:3, 418–437. <http://dx.doi.org/10.1080/09502386.2013.857361>.
- Rowlands, Joanna (1997) *Questioning Empowerment: Working with Women in Honduras*. Oxford: Oxfam.
- Swirsky, Jill M. & Angelone, D.J. (2016) Equality, empowerment, and choice: what does feminism mean to contemporary women? *Journal of Gender Studies* 25:4, 445–460. <http://dx.doi.org/10.1080/09589236.2015.1008429>.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2019) Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Helsinki: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2023) Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Helsinki: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023.

UN-Women (2025) Women's Rights in Review 30 Years After Beijing. New York: UN-Women.

Vernerinet. Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta (2024) Voimaantuminen. <https://verneri.net/yleis/voimaantuminen>. Viitattu 20.2.2025.

Vuori, Jaana (2021) Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>. Viitattu 26.3.2025.

Windels, Kasey & Champlin, Sara & Shelton, Summer & Sterbenk, Yvette & Poteet, Maddison (2019) Selling Feminism: How Female Empowerment Campaigns Employ Postfeminist Discourses. Journal of Advertising 49:1, 18–33. DOI: 10.1080/00913367.2019.1681035.

Yle 7.6.2023. Viisi valittua -dokumentti näyttää ministerien pehmeämmän puolen – tällainen on jo ennakkoon kohuttu HBO-suomalaistuotanto. <https://yle.fi/a/74-20035367>. Viitattu 20.2.2025.